

Diskussion om
Principer och etik för publicering

i anslutning till årets stora posterutställning i kemihuset

Några diskussionspunkter:

1. Är posterpresentationer i modifierad form lämpliga för populärvetenskaplig nätpublicering
2. När blir avhandlingar e-publicerade och tryckning ett föråldrat överflödigt resursslöseri
3. Är det dags att ersätta gammaldags tråkiga referenser med klickbara länkar och hyperlänkar
4. Finns några principiella skillnader mellan tryckpublicering och e-publicering av exempelvis rapporter
5. Kan några krav på förhandsgranskning ställas på e-publikationer och hur kan de i så fall utformas
6. När skall ett verk i form av en pdf för enbart e-publicering betraktas som officiellt publicerat
7. Kan raderingar och ändringar av e-publicerade fulltexter accepteras och i så fall på vilka villkor
8. Hur kan forskare bäst skyddas mot påtryckningar från partsintressen vid publicering
9. Vilka regler bör finnas för tydlig deklaration av författares kopplingar till partsintressen
10. Hur kan populärvetenskaplig nätpublicering från högskolor effektivast främjas

Riktlinjer för publicering

Principer för [vetenskaplig publicering](#) diskuterades 2009 på Chalmers vid ett seminarium anordnat av Fakultetsklubben och Fakultetsrådet.

Sedan dess har publicering i ökande grad blivit elektronisk och frikopplad från tryckning och tidskrifter. Etik och principer för publicering behöver nu anpassas till detta. Här skisseras några punkter som stöd för forskare med viss betoning av e-publicering för bred tillgänglighet.

1. e-Publicering: En artikel, rapport eller video kan betraktas som publicerad när slutversionen skickas som en fil till uppdragsgivare, samarbetspartner eller andra intressenter för vidare spridning i lämplig form.

2. Forskarens ansvar: Centralt för publicering från universitet och högskolor är att forskaren själv svarar för innehållet i sina publikationer. Eventuella klagomål måste därför omgående delges forskaren så att hen kan bemöta dem.

3. Granskning: Öppen publicering på nätet ger oftast automatiskt en skarpare granskning än den traditionella med alla dess brister. Visst stöd så att forskare vågar och vill publicera populärvetenskapligt på nätet kan därför behövas.

4. Målgrupp: För att nå ut effektivt är det centralt att språk och svårighetsnivå anpassas efter målgrupp. Vid e-publicering används också med fördel klickbara direkllänkar för referenser.

5. Tvärvetenskap: För nya perspektiv behöver gamla institutionsrevir brytas upp. Detta underlättas av att populärvetenskaplig publicering nu kan knytas till lämpliga styrkeområden vid Chalmers.

6. Språk: Forskaren når som regel upp till bäst kvalitet på sitt förstaspråk som därför bör prioriteras. Detta medverkar också till hållbar språklig och kulturell mångfald.

7. Sökbarhet: För hög tillgänglighet via sökning på Google och andra sökbaser är det angeläget att relevanta sökord läggs in genomtänkt. Sökord hjälper också läsaren att hitta vidare till fördjupning.

8. Öppet arkiv: Parallellpublicering via post och fulltext i CPL sker på samma sätt som för traditionella publikationer. Undantag görs på liknande sätt för dokument av typ marknadsföring, verksamhetsinformation och notiser.

9. Säker förvaring: Högskolans arkiv (CPL på Chalmers) fyller en viktig uppgift för säker långtidsförvaring av öppna fulltexter. Strikta regler mot radering och ändring garanterar detta.

10. Etik och marknad: Ekonomiska bindningar till partsintressen deklarerar alltid. Granskande forskning av företag, myndigheter och produkter följer de regler som gäller för fria media.

11. Etik och hållbarhet: I linje med Chalmers tydliga visioner om hållbar utveckling prioriteras särskilt öppen populärvetenskaplig publicering med koppling till miljö och hälsa.

12. Oberoende: Regelverk och incitament behövs som stöd för ökande fri publicering oberoende av partsintressen. Intern och extern kritik mot forskares publicering måste kunna redovisas och bemötas öppet.

Regelverk för öppna arkiv

Syftet med universitetens och högskolornas öppna arkiv är fri tillgänglighet och säker långtidsförvaring av publikationer.

Fulltexter får därför inte raderas eller ändras. Detta är i linje med vad som gäller för traditionella publikationer.

Vid allvarliga fel kan en korrigerad version publiceras utöver den ursprungliga. Mindre fel kan lyftas fram i den av författaren inlagda introducerande post som finns för varje publikation

Disputerade författare avgör själva vad som bör räknas som en publikation och under vilken kategori publikationen arkiveras.

Öppen publicering från Chalmers via CPL

Nedan återges den policy som från 2010 gäller för publicering från Chalmers. Beslutet har effektivt genomförts särskilt för examensarbeten och avhandlingar. Däremot respekteras beslutet dåligt när det gäller tidskriftspublicerade artiklar. Externa intresserade måste fortfarande ofta betala för att få tillgång till sådana. Ännu sämre fungerar beslutet för rapporter etc som bara publiceras elektroniskt. Detta kan delvis bero på att reglerna inte tillräckligt tydligt inkluderar sådana. Centralt är alltså att policyn omfattar all publicerad forskning från Chalmers.

Open Access Policy

Chalmers verkar för att alla publicerade forskningsresultat skall göras fritt tillgängliga för alla, så kallad Open Access. För att säkerställa största möjliga spridning av Chalmers vetenskapliga resultat har rektor beslutat att införa en Open Access policy som gäller från 1 januari 2010.

Detta ligger i linje med Berlindeklarationen om Open Access som Sveriges universitets- och högskoleförbund har undertecknat. Det är också i enlighet med de krav som allt fler forskningsfinansiärer ställer.

Open Access policyn vid Chalmers innebär att:

All forskning som Chalmers forskare publicerar ska göras tillgänglig i ett öppet arkiv, i normalfallet inom 6 månader efter publicering, dock senast efter 12 månader. Detta betyder att Chalmers forskare ska deponera en fulltextkopia av alla sina publikationer i elektronisk form i Chalmers Publication Library (CPL). Referens till publikationen ska också registreras i CPL med hänvisning till den deponerade kopian (tidigare beslut C2004/700).

Överlåtelse av upphovsrättigheter skall om möjligt undvikas. Författaren bör tillförsäkra sig rätten att kunna parallellpublicera sitt arbete och skall i varje fall ha rätt att deponera det i ett öppet arkiv senast efter sex månader, eller i undantagsfall 12 månader.

Chalmers forskare rekommenderas att publicera sig i tidskrifter som är fritt tillgängliga, s.k. Open Access-tidskrifter, när så är lämpligt.

Dispens från denna policy kan ges undantagsvis. Det måste i så fall finnas prestigemässiga skäl att publicera ett specifikt vetenskapligt arbete i en tidskrift som inte medger parallellpublicering. Dispensbegäran skall vara skriftlig och ställas till prorektor.